SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

STM/2012/2016

23.5.2016

HaV@eduskunta.fi

Viite S-postinne 17.5.2016, K10/2016 vp Hallituksen vuosikertomus 2015

KOTIKUNTALAIN JA SOSIAALIHUOLTOLAIN MUUTOKSET

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä 25.5.2016 mennessä asiantuntijalausuntoa liittyen vuonna 2011 voimaan tulleiden kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain muutosten yhteydessä eduskunnan antaman lausuman toimeenpanoon (EV 261/2010 vp – HE 101/2010 vp). Hallintovaliokunta on pyytänyt myös hallituksen vuosikertomusta täydentävää informaatiota.

Eduskunta edellytti lausumassaan 13.12.2010 hallituksen 1) seuraavan tarkkaan uudistuksen vaikutuksia muun muassa kuntien välisiin kustannuksiin sekä 2) selvittävän itsenäisesti asuvien ja avohuollon piirissä olevien henkilöiden kotikunnan määräytymiseen liittyvät eri kysymykset ja ryhtyvän tarvittaessa valmistelemaan lainsäädännöllisiä muutoksia.

1.1.2011 voimaan tulleilla kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain muutoksilla helpotettiin sosiaalihuollon asiakkaiden mahdollisuuksia vaihtaa kotikuntaansa. Muutokset koskevat henkilöitä, joiden palvelut tuotetaan muun kuin asiakkaan kotikunnan alueella sijaitsevassa pitkäaikaisen laitoshoidon, asumispalvelujen tai perhehoidon toimintayksikössä (kotikuntalaki 201/1994, muutos 1377/2010) ja henkilöitä, jotka eivät ikänsä, vammaisuutensa tai muun sellaisen syyn vuoksi kykene asumaan itsenäisesti ja tarvitsevat sen vuoksi sosiaalipalveluja (sosiaalihuoltolaki 710/1982, muutos 1378/2010). Ensiksi mainituissa tilanteissa asiakkaan kotikunta vaihtuu hänen oman ilmoituksensa perusteella edellyttäen, että hoito tai asuminen toisen kunnan alueella on kestänyt tai sen arvioidaan kestävän vähintään vuoden (ilmoitukseen perustuva kotikunnan vaihdos). Jälkimmäisissä tilanteissa kotikunnan vaihdos edellyttää, että henkilö hakee toiselta kunnalta sosiaalipalveluja ja kyseinen kunta päättää myöntää ne hänelle (hakemukseen perustuva kotikunnan vaihdos). Uudistuksessa sosiaalihuoltolakiin sisällytettiin myös säännös, jonka mukaan aiemmalla kotikunnalla säilyy kummassakin tilanteessa korvausvastuu uuden kunnan järjestämistä välttämättömistä palveluista, jolleivät kunnat keskenään muuta sovi. Tällä haluttiin turvata oikeudenmukainen kustannusvastuun jakautuminen kuntien kesken.

Uusi sosiaalihuoltolaki (1301/2014) tuli voimaan asteittain vuoden 2015 alusta. Vanhaan sosiaalihuoltolakiin 2011 lisätty säännös toisen kunnan sosiaalipalvelujen ja hoitopaikan hakemisesta sisältyy muuttumattomana uuteen sosiaalihuoltolakiin. Aiemman kotikunnan korvausvastuuta koskeva säännös sisältyy

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

vanhan sosiaalihuoltolain 5 lukuun, joka on voimassa myös uuden sosiaalihuoltolain voimaan tulon jälkeen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta vuonna 2013 toteuttama kysely osoitti, että vuosina 2011 - 2012 uuden lainsäädännön mukaisia kotikunnan vaihdoksia oli joitakin satoja. Lakimuutoksilla ei arvioitu olevan merkittäviä taloudellisia tai muita vaikutuksia kunnille. Sosiaali- ja terveysministeriön tietoon ei ole tullut, että tilanne olisi tältä osin muuttunut olennaisesti vuoden 2012 jälkeen.

Kuudesta suurimmasta kaupungista Espoo, Vantaa, Turku, Tampere ja Oulu ovat tehneet vuotta 2014 koskevan erillisselvityksen kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain muutosten vaikutuksista vanhuspalvelujen kustannuksiin (Helsingin tiedot puutuvat). Selvityksen mukaan vaikutus em. kuntien tuloihin oli yhteensä 2,0 milj. euroa ja menoihin 1,5 milj. euroa, joten tulojen ja menojen erotukseksi muodostui 0,5 milj. euroa. (Anssi Vartiainen. Kuuden suurimman kaupungin vanhusten sosiaali- ja terveyspalvelujen ja kustannusten vertailu vuonna 2014. Kuusikko-työryhmän julkaisusarja 7/2015.
http://www.kuusikkokunnat.fi/SIRA_Files/downloads/Vanhuspalvelut/Vanhuspalvelujen_kuutosraportti_2014.pdf

Kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain muutosten vaikutuksista vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) nojalla myönnettyjen palvelujen kustannuksiin on julkaistu vuotta 2015 koskevia tietoja Helsingin, Vantaan, Turun, Tampereen ja Oulun osalta. Vaikutus kuntien tuloihin oli yhteensä 2,8 milj. euroa ja menoihin 1,8 milj. euroa, joten nettovaikutus oli 1,0 milj. euroa. (Anssi Vartiainen. Kuuden suurimman kaupungin vammaispalvelulain mukaiset palvelut ja taloudelliset tukitoimet vuonna 2015.Kuusikko-työryhmän julkaisusarja 1/2016
http://www.kuusikkokunnat.fi/SIRA_Files/downloads/Vammaispalvelut/Vpl-raportti_2015.pdf)

Sosiaali- ja terveysministeriö arvioi kotikunnan vaihtoon liittyvän erityislainsäädännön tarpeen ja sisällön sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä ja rahoittamista koskevan yleisen lainsäädännön uudistuksen valmistelun yhteydessä. Uudistuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyy kunnilta maakunnille 1.1.2019 alkaen. Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä ja maakuntia koskeva lainsäädäntö valmistellaan valtion rahoitusmallin pohjalta. Sote-järjestämislaki ja maakuntalaki niihin liittyvine lakeineen toimitetaan lausuntokierrokselle kesällä 2016 ja hallituksen esitys sote-järjestämislaiksi ja maakuntalaiksi annetaan eduskunnalle vuoden 2017 alussa. Hallituksen esitys valinnanvapauden laajentamisesta ja monikanavarahoituksen yksinkertaistamisesta ja annetaan eduskunnalle alkuvuodesta 2017. Lakien on tarkoitus tulla voiman 2019 alkaen.

Johtaja Päivi Voutilainen

Neuvotteleva virkamies Anne-Mari Raassina

JAKELU Eduskunnan hallintovaliokunta

TIEDOKSI Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula
Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä
Erityisavustaja Eeva Salmenpohja
Erityisavustaja Hanna-Maija Kause
Erityisavustaja Niina Perälä
Erityisavustaja Tiina Ulvén-Putkonen
Kansliapäällikkö Päivi Sillanaukee
Osastopäällikkö Kirsi Varhila